

Interakcija i komunikacija u odgoju

Puljiz, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:323849>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI/DIPLOMSKI RAD

INTERAKCIJA I KOMUNIKACIJA U ODGOJU

IVANA PULJIZ

Split, 2021.

Odsjek Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij Filozofski fakultet Split

Predmet Opća pedagogija

INTERAKCIJA I KOMUNIKACIJA U ODGOJU

Student:

Ivana Puljiz

Mentor: doc.dr.sc. Branimir Mendeš

Komentor: Ante Grčić, prof.

Split, srpanj 2021.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Definiranje komunikacije	2
2.1. Oblici komunikacije	4
2.2. Verbalna i neverbalna komunikacija.....	5
2.3. Interpersonalna komunikacija.....	6
3. Interakcija i komunikacija	7
3.1. Socijalno okruženje kao kontekst djetetova razvoja	7
3.2. Interakcijsko-komunikacijski aspekt u odgoju	9
3.3. Povezanost interakcije i komunikacije	10
4. Interakcija i komunikacija u obitelji.....	11
4.1. Rana komunikacija kod djeteta.....	12
4.2. Komunikacija roditelja i djeteta.....	12
4.3. Uspješna odgojna komunikacija	14
5. Interakcija i komunikacija u odgojnoj ustanovi	15
5.1. Uloga odgajatelja u komunikaciji s djecom	16
5.2. Odnos odgajatelj-roditelj	17
5.3. Vršnjačka interakcija.....	18
5.4. Igra kao interakcija	19
6. Zaključak	20
7. Literatura.....	21
Sažetak.....	22
Summary.....	23
Prilozi	24

1. Uvod

Komunikaciju je teško definirati i staviti pod jedinstvenu definiciju. Komunikacija je društvena aktivnost gdje razmjenjujemo mišljenja i osjećaje jedni drugih. Ona je temelj za razvijanje socijalnih vještina pa je važno imati razvijene komunikacijske vještine kako bi komunikacija bila što uspješnija, a i sami međuljudski odnosi. Komunikacija i interakcija međusobno su povezani pojmovi pa tako interakcije nema bez komunikacije, a komunikacija se ne može upotpunosti ostvariti bez interakcije. Odnos ne može funkcionirati ako među ljudima nema interakcije, a razina interakcijske povezanosti utječe na razvoj komunikacijskih kompetencija.

Posljednja dva poglavlja završnog rada prikazuju interakciju i komunikaciju u obitelji i u odgojnoj ustanovi. Kvaliteta roditeljske ljubavi, međusobni odnos i ponašanje roditelja doprinosi kvalitetnijoj komunikaciji. Roditeljska uključenost u odgoju doprinosi cjelovitom razvoju djeteta. Za postizanje cjelovitog djetetovog razvoja jednaku odgovornost imaju roditelji i odgajatelji. Interakcije u odgojnoj ustanovi kreću od odgajatelja koji mora posjedovati komunikacijske kompetencije i pomagati djeci da mogu slobodno komunicirati i izražavati. Roditelji i odgajatelji su modeli ponašanja djeci i na način kako oni komuniciraju, iznose emocije i surađuju dijete to primjenjuje na svoje ponašanje. Za uspješnu komunikaciju važno je i aktivno slušanje, zato djeci ne treba samo govoriti, nego ih i slušati jer to pozitivno utječe na njih i njihovo ponašanje. Odgajatelj stvaranjem pozitivnog okruženja daje mogućnost za razvoj komunikacijskih i socijalnih odnosa. Socijalnu interakciju je najbolje pratiti kroz igru, koja je najvažnija dječja aktivnost u kojoj stječe nova znanja, vještine i sposobnosti.

2. Definiranje komunikacije

Komunikacija kako navode autori Žižak i sur. (2012) bila je predmet proučavanja raznih jezikoslovaca. Nastavljaju Žižak i sur. (2012) da su proučavanja dovela do činjenice da komunikaciju nije moguće jednoznačno definirati kako bi se obuhvatili svi njeni aspekti. Riječ komunikacija (Zrilić, 2012) dolazi iz (lat. *communicatio*) što označava dijeljenje, predavanje, a u uskoj vezi je i s riječi *communis* što znači zajedničko, a sama uloga komunikacije nije samo u primanju i davanju obavijesti, već i u rješavanju problema, sukoba, izražavanje mišljenja i stavovate uspostavljanje zajedništva. U Rječniku (Anić, 1991) pronalazimo slično definiranje komunikacije kao davanje informacija bilo usmenim ili pismenim putem, a pridjev komunikativan označava otvorenost, pristupačnost, razumljivost pa zapravo komunicirati znači biti u vezi, održavati, uspostavljati i vršiti komunikaciju. Prema Žižak i sur. (2012) autori engleskog govornog područja, 70-ih godina prošlog stoljeća istražili su probleme oko pronalaženja definicije komunikacije. Klasifikaciju komunikacije podijelili su na dvije vrste definicija. U prvoj skupini komunikaciju određuju kao proces gdje postoji pitanje i odgovor, a namjera poticaja je primanje odgovora. Po toj skupini Holandova definicija komunikacije (1948, prema Žižak i sur., 1970) je sustav u kojem komunikator šalje poticaj (verbalne znakove) kako bi utjecao na ponašanje primatelja poruke. Druga skupina definira komunikaciju kao sustav koji sadrži pitanje i odgovor, ali bez namjere za primanjem odgovora. Rueschov (1953, prema Žižak i sur., 2012) drugu skupinu komunikacije definira kao psihološki proces gdje komunikacija objedinjuje sve postupke ljudi koji utječu na njih.

Komunikacija je razvojna i podložna promjenama, stoga ju nije lako odrediti i staviti u okvir. Uključuje povratnu informaciju i interakciju i ne obuhvaća samo prenošenje poruka već i razumijevanje. Tatković i sur. (2016) navode da je komunikacija jedno od najopsežnijih područja za znanstveno i stručno tumačenje. U pedagogiji i psihologiji shvaćanje komunikacije je princip međusobnog ponašanja ljudi, temelj dobre suradnje i razumijevanja jer je osnovni uvjet za razvoj socijalnih vještina i integracije u društvo. Nadodaje Zrilić (2010) da je komunikacija temeljni oblik ljudskog ponašanja koji proistječe iz težnje za interakcijom s drugima. Žižak i sur. (2012) tvrde kako se definicije podudaraju u određenim segmentima, kroz razumijevanje komunikacije (prijenos poruka, odgovaranje na informaciju, sudjelovanje, promjene poruka, povezivanje različitih dijelova cjeline), sredstva povezivanja (informacije, ideje, ponašanje, emocije) i aktivnosti (prenošenje, utjecanje povezivanje).

Komunikacijske vještine ne obuhvaćaju samo pravilno korištenje govora, nego i sposobnost iznošenja mišljenja, stavova i angažiranost u komunikaciji. Tatković i sur. (2016)

kažu da je komunikacijska vještina važna sposobnost svakog čovjeka i da je temelj uspješne komunikacije. NastavljaTatković i sur.(2016)da bi komunikacija bila učinkovita potrebno je shvaćanje i razvijanje komunikacijskih vještina.PremaŽižak i sur. (2012) ključne komunikacijske vještine su sposobnost iznošenja emocija i misli, vještina slušanja, postavljanje pitanja, uključenost i upravljanje interakcijom, promatranje ponašanja drugih te razumijevanje njihovih poruka. Uspješna komunikacija je temelj dobrih međuljudskih odnosa koja uključuje kombinacije interpersonalnih vještina (sposobnost suradnje s drugima) i intrapersonalnih vještina (sposobnost upravljanja vlastitim stavovima i emocijama). Žižak i sur. (2014) navode kako je pojam komunikacije pun paradoksa jer se radi o složenom i svakodnevnom konceptu u kojem sudjelujemo i kojim se služimo od rođenja, a različiti doživljaji komunikacije ne odnose se samo na definiciju, nego i na obilježja komunikacije kao i na vrstu i razinu komunikacije.

2.1. Oblici komunikacije

Littlejohn i Foss (2005, prema Žižak i sur., 2012) oblike komunikacije dijele na: interpersonalnu komunikaciju, komunikaciju u grupi, javnu komunikaciju, organizacijsku i masovnu/ medijsku komunikaciju. Brajša (2003, prema Žižak i sur., 2012) navodi kako se komunikacijsko polje, odnosno komunikologija kao znanstvena disciplina dijeli na opću i interpersonalnu komunikologiju. Opća komunikologija se bavi masmedijem, organizacijskom, javnom i drugim oblicima, dok se interpersonalna komunikacijom bavi izravnom komunikacijom licem u lice. Prema King (1979, prema Žižak, 2012) ljudska komunikacija se odvija na pet razina, unutar jedne osobe (intrapersonalna razina), između dvije osobe (interpersonalna komunikacija), između pojedinca i grupe, grupe i pojedinaca te dvije ili više grupa. Komunikaciju između dvije osobe karakterizira međusobni prijenos poruka i reakcija na verbalne i neverbalne poruke oba sudionika. Pri tome slanje poruka (verbalnih i neverbalnih), slušanje i pažljivo opažanje podjednako važni kako bi tekao komunikacijski proces.

Prema Bratanić (1993) oblici komunikacije su: javna komunikacija, komunikacija u maloj grupi, organizirana komunikacija, javna komunikacija, komunikacija s masmedijima. U odgoju javljaju svi navedeni oblici komuniciranja, a najzastupljeniji oblik komunikacije je između dvije osobe (dijadička komunikacija). Komunikacija u manjim grupama javlja se u različitim oblicima grupnog rada, a javna komunikacija prilikom svečanosti, priredba i javnih nastupa. Komunikacija masmedijima se odvija na emisijama radija, televizije, filma. Bratanić (1993) navodi da je najpogodniji oblik za razvijanje interakcije komuniciranje u paru (između dvije osobe), a stupanj interakcijske povezanosti raste s empatijskom povezanošću. U odnosu na komuniciranje u paru, komuniciranje u grupi ima manji stupanj interakcijske povezanosti jer je sposobnost empatičkog prihvaćanja stavova otežana i povratna informacija slabija. Organizirana komunikacija realizira se između više osoba i zahtjevnija u odnosu na gore navedene oblike. U ovom obliku teže je uspostaviti komunikaciju na stupnju intenzivnije interakcije. U odgojnoj skupini najčešći oblik komunikacije je komunikacija u paru i grupi.

2.2. Verbalna i neverbalna komunikacija

Zajedničko ishodište, prema Žižak i sur. (2012), verbalne i neverbalne komunikacije je poruka. Poruka sadrži uporabu verbalnih i neverbalnih simbola. Kada dominiraju verbalni znakovi, govorimo o verbalnoj komunikaciji. Prema Tatković i sur. (2016) verbalna komunikacija se ostvaruje preko govornog i pisanog jezika, a neverbalna se uključuje (mimiku, geste, način držanja tijela, izraz lica, pogled, vanjski izgled.) Nadodaje Tatković i sur. (2016) da se verbalnom komunikacijom bolje dijele misao i imaginarne ideje, a neverbalnom emocije i stanja. Neverbalna komunikacija također uključuje i glasovne (ne i verbalne) i neglasovne aspekte ponašanja koja se odvija u interakciji dviju ili više osoba. Glasovni aspekt podrazumijeva razne elemente govora (intonacija, visina, brzina), a neglasovno (kontakt očima, izraz lica, gledanje, udaljenost). Obilježja neverbalne komunikacije su: izražavanje emocija, stavova, izražavanje vlastitih osobina, praćenje, podrška, dopuna, zamjena verbalne komunikacije, a obilježja verbalne komunikacije su: informiranje o stvarnom (zbivanja, stanja, predmeti), informacije o subjektivnom (emocije, stanja, vrijednosti), iznošenje ideja. Tatković i sur. (2016) tvrde da se verbalna i neverbalna komunikacija razlikuju u stupnju regulacije osobe nad vlastitom komunikacijom. U verbalnoj komunikaciji kontrola je jača, a u neverbalnoj djelomična (tikovi, crvenilo lica, tapkanje nogama). Znakovi u neverbalnoj komunikaciji nemaju uvijek univerzalno značenje jer su uvjetovani mnogim faktorima (spol, kulturna pripadnost, stupanj obrazovanja i dr.). Tatković i sur. (2016) navode da je neizvedivo odvajati verbalnu komunikaciju od neverbalne jer svaka verbalna komunikacija obuhvaća neki oblik neverbalne komunikacije. Neverbalna komunikacija razvila se prije verbalne, a prema istraživanjima neverbalna komunikacija nosi većinu poruke pa je neizbježna u ljudskoj komunikaciji.

Bratanić (1993) kaže da se odgojno-obrazovne aktivnosti temelje na verbalnoj komunikaciji, a kao dopuna služi neverbalna komunikacija, koja može biti u pozitivnom kontekstu (praćenje, podrška), ali i negativnom (tikovi, pretjerano gestikuliranje). Tatković i sur. (2016) navodi da kod djece snažnije djelovanje ima verbalna komunikacija, dok za neverbalnu komunikaciju ističu kontakt očima kojim se pokazuje raspoloženje, naklonost i stav prema okolini. Geste prate verbalnu komunikaciju, a mogu biti zamjena za riječ. Približavanjem djeci potiče se interakcija, želja za ohrabivanjem djeteta i pomaganjem. Nadodaje, Bratanić (1993) da crteži kao neverbalna komunikacija postaju odgojno obrazovno sredstvo (skriveno) komunikacije, a djeca tako usvajaju znanja o nečem novom i zahtjevnijem.

2.3. Interpersonalna komunikacija

Interpersonalnu komunikaciju Tatković(2016) definira kao interakciju između dviju ili više osoba koje se izražavaju putem simbola. Berger (1996, prema Žižak, 2012) kaže da je definiciju interpersonalne komunikacije moguće svrstati u dvije skupine. Prvotne definicije usmjerene su na utvrđivanje interpersonalne komunikacije u kojoj komuniciraju dvije osobe, a kasnije definicije usmjeravaju se na psihološku razinu informacija koje sudionici tog procesa koriste kako bi poruku i svoj odnos prilagodili drugoj osobi. Reardon(1998, prema Tatković i sur. 2016) kaže da tijekom interpersonalne komunikacije do izražaja dolaze norme, stavovi, ponašanje i uvjerenje osoba koje su uključene u komunikaciju. Interpersonalna komunikacija je unutrašnji govor (razgovor osobe same sa sobom) koja šalje poruku o sebi (ja-poruke) za koju očekuje da će biti prihvaćene. Nakon toga šalju informacije, sadržaje ili podatke. Učestalost i kvaliteta interpersonalnih susreta mijenjaju se sukladno stupnju međusobnog upoznavanja. Interpersonalna komunikacija određuje stupanj interakcije i ponašanja među sudionicima gdje promjena jedne osobe utječe na promjenu druge. Navodi da ljudska komunikacija ne uključuje samo funkciju riječi, najveći dio interpersonalne komunikacije uključuje verbalnu i neverbalnu komunikaciju.

3. Interakcija i komunikacija

Pojam interakcija Bratanić (1993: 76) objašnjava kao: „Međusobno djelovanje ljudi koji jedan prema drugome zauzimaju stavove i koji sebi obostrano određuju ponašanje.“ Nastavlja Bratanić (1993) kako interakcija počinje od rane dobi pojedinca, prvo u obitelji, a zatim u odgojnoj ustanovi, školi, prijateljskim grupama, društvenim organizacijama. Interakcija se postiže komunikacijom pa se komunikacija može objasniti kao proces stvaranja i razmjene značenja između dviju ili više osoba, a interakcija kao razmjena misli i akcije među ljudima. Rot (1982, prema Borovac, 2014) kaže kako nema interakcije bez komunikacije, bilo verbalne i ili neverbalne. Nadodaje Rot (1982, prema Borovac, 2014) da pored komunikacije postoje i drugi odnosi i aktivnosti: atribucija, emocionalno reagiranje i razni aspekti interpersonalnih odnosa i aktivnosti pa za te vrste interakcije komunikacija je samo preduvjet i dio interakcijske aktivnosti, ali nije temeljna odlika.

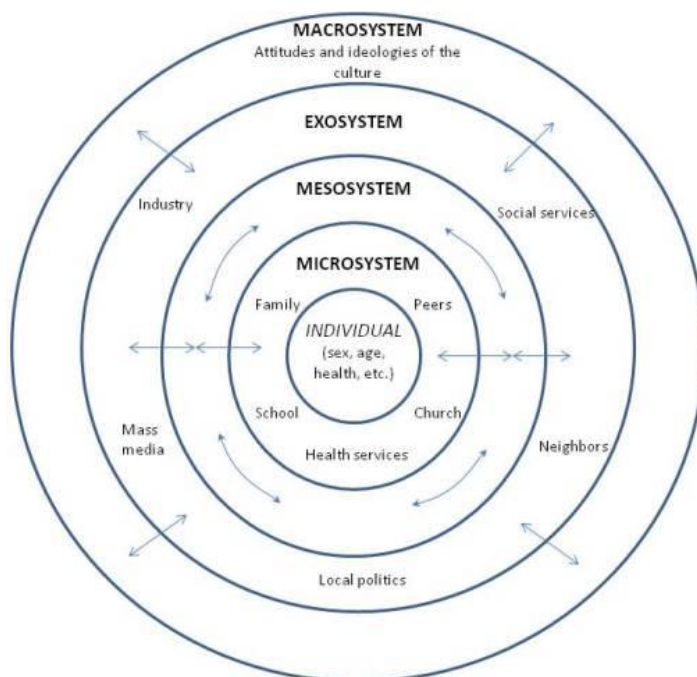
Borovac (2014) socijalnu interakciju definira kao odnos dviju ili više osoba u kojem jedna osoba utječe na ponašanje druge. Rot (1982, prema Borovac, 2014) kaže da ovi odnosi ne uključuju samo fizičku dimenziju (prostornu i vremensku), već se mogu odvijati i na simboličkom planu (psihološkoj međuzavisnosti). U značajkama socijalne interakcije obuhvaćena je evaluacija, vrednovanje motiva i akcija drugih. Borovac (2014) tvrdi da je komunikaciju opravdano smatrati vrstom interakcije u kojoj je svrha interakcijskih odnosa emitiranje i primanje znakova među jedinkama bez obzira je li komunikacija dvosmjerna ili jednosmjerna.

3.1. Socijalno okruženje kao kontekst djetetova razvoja

Borovac (2014) prema teoriji Vigotskog objašnjava da okruženje nije jedini smisao koji igra ulogu za svako dijete bez obzira na dob ili mentalne kapacitete. Ovisno o djetetovoj dobi i temperamentu, dijete će interpretirati različite načine okruženja, a socijalno okruženje će se mijenjati u funkciji djetetovih godina i razvoja. Odrasli će prilagođavati svoje zahtjeve kako djeca postaju starija (Van der Veer, 2007, prema Borovac, 2014). Chaiklin (2003, prema Borovac, 2014) navodi kako se okolina organizira u socijalnim situacijama razvoja, uključujući djetetove trenutne mogućnosti, potrebe i želje, zahtjeve i mogućnosti okruženja. Nadodaje Borovac (2014, prema Miljak, 2007) da dijete u interakciji s okruženjem usvaja znanje, razvija spoznaju, gradi moralnu i intelektualnu individualnost. Edward i sur. (2006, prema Borovac, 2014) definiraju okruženje u kojem djeca mogu: usvajati znanja i razvijati

spособnosti, poticati kognitivne izazove koji će pomoći u daljnjem učenju te se socijalno i emocionalno razvijati.

Riječ kontekst Borovac (2014) objašnjava kao kombinaciju fizičko i socijalno-ekonomsko okruženja, intelektualno okruženje koje služi za bogaćenje ideja, tradicija mišljenja. Odnos okruženja i pojedinca objašnjava Bronfenbrenner (1979) koji stavlja važnost na kontekst u kojem se djeca razvijaju. Okruženje za rani odgoj djeteta su: kuća, odgojne ustanove, zajednica te zajedno ta tri okruženja oblikuju djetetov razvoj. Sustave nije moguće odijeliti jer su međusobno povezani, a moguće ih je interpretirati u odnosu na sudionike i situaciju.

Slika 1. Bronfenbrennerova ekološka teorija-https://hr.wikipedia.org/wiki/Teorija_ekosustava

Borovac (2014) objašnjava Bronfenbrennerovu ekološku teoriju kroz interakcijske razine. Prvi stupanj interakcije ili mikrosustavobuhvaća odnose između djeteta i njegove neposredne okoline (obitelj, dječji vrtić, susjedstvo i sl.), a obitelj i vrtić imaju naj snažniji učinak na djetetov razvoj u vrtićkoj dobi. Mezosustav nadovezuje se na međusobne odnose mikrosustava (roditelj i odgajatelj), egzostav obuhvaća okruženje gdje dijete ne sudjeluje izravno, ali imaju utjecaj na njegov razvoj, dok najširi i posljednja razina interakcije je makrosustav – kronosustav koji se fokusira na kulturnu i tradicionalnu komponentu – običaji, vrijednosti, zakoni. Najveći stupanj interakcije za dijete je mikrosustav, dok ostali neposredno utječu na njega.

3.2. Interakcijsko-komunikacijski aspekt u odgoju

Odgoj je interakcija odnosno zajedničko djelovanje u odnosima roditelji-djeca. Bratanić (1993) navodi interakcijsko-komunikacijski aspekt gdje je naglasak na odnosu djeteta i odrasle osobe (roditelja ili odgajatelja). Ovaj aspekt počiva na međusobnoj suradnji osoba te se učinkovitije razvija komunikacijom i interakcijom. Nadodaje Tatkovići sur.(2016) kako je ovaj oblik povezan s pojedinačnim elementima odgoja te da se odgojno funkcioniranje u interpersonalnim vezama ne može održavati ako nema interakcije među sudionicima. Bratanić (1993) kaže da se interakcijsko-komunikacijski aspekt u odgoju temelji na suradnji i kvaliteti interakcije i komunikacije u odnosu te da se razvijaju osobine i odgojitelja i djeteta.

Prema Bratanić(1993) odgojno funkcioniranje se ne može održavati između aktera ako nema interakcije koja se obično stvara komunikacijom. Učinkovitost odgojnog djelovanja uvelike zavisi o kvaliteti interakcije i o jačini povezanosti u komunikaciji. Odgajatelj bi trebao poznavati stupnjeve interakcijske povezanosti i načine uspješne komunikacije kako bi znao procijeniti svoj način komuniciranja s djecom. Odgojno djelovanje je komunikacijski proces gdje svi sudionici međusobno djeluju, a glavna svrha je utjecaj na razvoj odgajnika. Tatković i sur.(1993) kažu da odgajatelj samim ulaskom u sobu ostvaruje interakciju s djecom pomoću neverbalne komunikacije (pogled, pokreti tijela, kretanje..), a djeca mogu vidjeti i osjetiti raspoloženje odgajatelja.

3.3. Povezanost interakcije i komunikacije

Bratanić (1993) pojašnjava kako ljudi u međusobnoj komunikaciji mogu utjecati jedni na druge s obzirom na različiti stupanj interakcije, a stupanj interakcije ovisi o jačini interakcijske povezanosti. Komunicirati bez interakcije možemo do nekog stupnja, ali da bi došlo do komuniciranja mora postojati minimalna interakcija. Bratanić (1993) govori o stupnjevima interakcijske povezanosti u komunikaciji koja se dijeli na fizičku povezanost (neverbalna komunikacija, unutarnja povezanost), akcijsko-reakcijsko komuniciranje (pitanje-odgovor), empatijsko komuniciranje (prilagođavanje komunikacije s onima kojima komuniciramo) te dijalog (međusobno empatijsko komuniciranje). Dijaloga u ljudskoj komunikaciji nema bez međusobnog empatijskog komuniciranja. Najniži stupanj je fizička povezanost, zatim dolazi akcijsko-reakcijska, empatijska povezanost pa dijalog kao najviši stupanj.

Nadodaje Bratanić (1993) da stupanj interakcijske povezanosti osobama iz okoline utječe na razvoj djetetovih komunikacijskih sposobnosti koje pridonose boljoj socijalnoj interakciji. Djeca koja se osjećaju zapostavljenima, odbačenima, neželjenima i koja žive u nezainteresiranoj sredini nisu motivirana za usvajanje govora, dok djeca koja se osjećaju voljeno i prihvaćeno i žive u toploj sredini uspostavljat će interakciju i komunikaciju s drugima. Socijalna interakcija i komunikacija u međusobnoj su povezanosti i što je komunikacija na većem stupnju interakcijske povezanosti i odgojno djelovanje će biti uspješnije.

4. Interakcija i komunikacija u obitelji

Brajša (2003) za roditelje kaže da su prvi modeli ponašanja. Djeca vide i čuju onda kada roditelji šute, dijete vidi i osjeća njegovu nutrinu, misli, osjećaje i namjere što znači da djeca ne slušaju samo ono što roditelji govore, nego i što se u roditeljima događa kada im govore. Brajša (2003) naglašava da roditelji trebaju biti pravedni, iskreni i davati potpunu i cjelovitu poruku te da je to temelj roditeljske kompetencije koja će imati učinke na kasnijem djetetovom razvoju. Kvaliteta roditeljske ljubavi, međusobni odnos i ponašanja roditelja doprinosi kvalitetnijom komunikacijom. Najvažniji utjecaj na djetetov socijalni razvoj ima obitelj, a ponajviše odnos s roditeljima. Dijete i roditelj su u odnosu interakcije koji uključuje bliskost, ljubav i podršku. Ovaj odnos može biti unutar obitelji, ali i ostali „konteksti“ mogu osigurati negu i podršku koji mogu razviti socijalnu kompetenciju. (Borovac, 2014)

Odnosi između odraslih i djece predstavljaju emocionalnu bazu za uključivanje djeteta u vršnjačke interakcije (Irović, 1998, prema Borovac, 2014). Prema (Borovac, 2014), roditeljski utjecaj na djetetove vršnjačke odnose počinje vrlo rano i prije nego se krene družiti s vršnjacima. Roditeljska uloga u interakciji djeteta s vršnjacima je biti stvaratelj dječje okoline, zatim posrednik (organizirati druženje), nadzornik (voditi i podržavati interakciju), savjetnik (pružati savjete i emocionalnu potporu). Roditelji, prema Borovac (2014), od rođenja djeteta na različite načine utječu na vrstu odnosa koje će njihova djeca imati s vršnjacima kasnije. Roditelji sudjelovanjem u dječjoj igri mogu olakšati igru s vršnjacima. Korisni roditeljski postupci koji mogu djeci pomoći pri stjecanju vještina su: stvaranje toplog obiteljskog ozračja punog podrške, upotreba spoznajno usmjerenih tehnika kažnjavanja i roditeljsko oblikovanje društveno prihvatljivih postupaka.

U literaturi Jinnah i Walters (2008) se navodi kako roditeljsko uključivanje ima pozitivan učinak na djetetovo učenje i kasniji uspjeh u školi (socijalni, emocionalni i akademski uspjeh). Veće sudjelovanje roditelja nije došlo samo zbog promjena u sustavu, već da roditelj stekne temeljno znanje i prepozna prednosti i slabosti svoga djeteta. Istraživanja pokazuju da roditelji koji su uključeni u dječji odgoj pokazuju veće samopouzdanje u roditeljstvu i temeljitije znanje o razvoju djeteta i ima razvijene odnose i komunikaciju s djecom. Roditelji imaju glavnu odgovornost i kontrolu nad djetetovim razvojem i njihove odluke su važne. Razumijevanje roditeljskih stavova (pozitivnih i negativnih) može koristiti za razvijanje odgovora.

Za razvijanje različitih vrsta socijalne kompetencije bitna je struktura i organizacija obiteljskog okruženja. Prema Hutchuby i Moran-Ellis (2005, prema Borovac, 2014) djeca su

uključena u obiteljska pravila i strukturu, ali i obiteljski poredak pa tako pravila i struktura djeci označava alate s kojima upravljaju u odnosima s drugima paralelno radeći na svojim. Druga važna stavka je da se interakcija odvija i u institucijskom okruženju, gdje se susreću s djecom slične kronološke dobi i odraslima (odgajateljima). Roditelji su stvaratelji okoline (strukturiraju prostor, vrijeme i aktivnosti) te medijatori (posreduju, usmjeravaju i modeliraju dječja ponašanja

4.1. Rana komunikacija kod djeteta

Ljubešići Cepanec(2012) ranom komunikacijom nazivajurazdoblje u kojemu se usvajaju vještine koje olakšavaju procesrazmjene tj. upućivanja poruka i uzvraćanja. Nadodaju, Ljubešić i Cepanec (2012) da rana komunikacija ima ulogu u prosocijalnom, kognitivnom i osobnom razvoju, a razdoblje rane komunikacije usklađeno je s ranim djetinjstvom (0-6). Područje rane komunikacije Ljubešić i Cepanec(2012) uključuje predjezično razdoblje (od rođenja do druge godine) i ranu jezičnu komunikaciju (od druge do šeste godine) te dijete urednog razvoja tijekom ranog djetinjstva usvoji standardni jezik za potrebe svakodnevne komunikacije. Napominju da kod djece s teškoćama u razvoju predjezično razdoblje može biti produljeno pa se trajanje rane komunikacije uzima dok dijete ne priča intencijski (s namjerom) i da koristi princip znakova kako bi ga mogli razumjeti. Ljubešić i Cepanec (2012) navode prepoznavanje intencijske i predintencijske komunikacije pa se predintencijsko razdoblje smatra ono u kojem djeca ne šalju poruku okolini s namjerom, nego okolina prepoznaje poruke preko ponašanja i emocionalnih znakova (npr. plač), dok intencijskom komunikacijom dijete šalje poruke ili izvodi ponašanja s namjerom da postigne određeni učinak. Autorice Ljubešić i Cepanec(2012) naglašavaju različite oblike komunikacije – predsimboličkih i simboličkih i jezični (riječi i rečenice). Dijete prvo ostvaruje komunikacijom (pitanje, traženje, kontrola), a zatim sredstvima to ostvaruje. Najučinkovitija su jezična sredstva preko kojih se svi ljudi služe u komunikaciji.

4.2. Komunikacija roditelja i djeteta

Komunikacija započinje u obitelji, pa Zrilić(2010) kaže da je komunikacija između članova obitelji temelj međuljudskih odnosa. Uspješna komunikacija doprinosi boljim međuljudskim odnosima i ima utjecaj na kasniji razvoj socijalnih odnosa s vršnjacima. Brajša (2003) navodi formulu roditeljskog uspjeha koja kaže da djetetu nije dovoljno samo govoriti što može, a što ne može raditi, nego mu roditelj svojim primjerom to treba pokazati. Osim

roditeljskog modela, potrebna je i ljubav te pozitivna prihvaćenost te se tako razvija kvalitetna komunikacija roditelja i djece.

Brajša (2003) ističe kako djecu treba gledati kao ravnopravne partnere jer dijete želi razgovarati s roditeljima i das djetetom treba dogovarati i razgovarati. Na takav način dijete postajedi onik vlastitog odgoja i uči prihvaćati sebe i druge. Nadodaje Brajša (2003) kako roditelji rastu zajedno s djecom i da se zajedno trebaju mijenjati. Djeci nije potrebno samo govoriti, treba ih i slušati, a osjećaj da ih netko sluša, daje im potvrdu da ih se poštuje, priznaje kao individualne osobe koje su vrijedne slušanja. Brajša (2003) napominje da pažljivo slušanje utječe na djecu i njihovo ponašanje. Djeca u roditeljima trebaju sugovornika, ali i pažljivog slušatelja koji ih razumije, prihvaća i osigurava dovoljno vremena za slušanje.

Brajša (2003) navodi dvije vrste roditelja i prikazuje njihove razlike i utjecaje. “Ti roditelji” su oni koji stalno opominju, prijete, naređuju, kažnjavaju te se u svakodnevnoj komunikaciji obraćaju djetetu s pitanjima: Zašto si mi to učinio?, Kako možeš biti takav?, Koliko smo ti puta to rekli?. Koristeći takve poruke u odgojnim metodama, roditelji odbijaju djecu od sebe, potiču u njima otpor i pobunu, ugrožavaju njihovu samostalnost i osjećaj vlastite vrijednosti. Djeca ih slušaju, ali samo zbog straha i ovisnosti o njima, a ne iz iskrene i slobodne ljubavi. Druga vrsta roditelja su “Ja roditelji” koji djeci otvoreno i iskreno iznose svoja mišljenja, osjećaje i želje. Izmjenjuju se s onim što zapažaju, misle, osjećaju i žele. Često problemi neuspješne komunikacije su da odrasli često nadodaju ono što djeca nisu rekla, prema tome grade procjene i sudove o djetetu i njegovom ponašanju.

Brajša (2003) iznosi činjenicu da djeca slušaju odrasle, ali još više promatraju. Ponašanje roditelja (geste, mimike, držanje tijela, odijevanje, mjesto i vrijeme razgovora, očni pogled roditelja) utječe na razumijevanje i ostvarenje odgojnih poruka. Razgovor roditelja s djetetom trebao bi služiti boljem međusobnom upoznavanju i djelovanju. Roditelji trebaju djetetu govoriti, ali i pažljivo slušati što je odlika kvalitetne obitelji. Napominje Brajša (2003) kako treba razmišljati o onome što dijete govori, a ne samo o onome što ćemo govoriti djetetu. Djetetove prijedloge u razgovoru treba uključivati i proširivati, a ne isključivati i odbacivati. U onomu što dijete govori treba tražiti pozitivno i korisno, a ne unaprijed odbaciti sve što kaže. Ako je dijete dobro, potrebno je prema njemu biti pozitivno usmjeren. Dijete može učiniti pogrešku, ali zato nije cijelo ponašanje loše. Dijete želi da ga cijesimo, uvažavamo i ravnopravno prihvaćamo. I dijete ima pravo na svoj osjećaj i doživljaj punopravne vrijednosti.

4.3. Uspješna odgojna komunikacija

Prema Bratanić (1993) za uspješnu odgojnu komunikaciju važno je osigurati uvjete ne samo sadržajne, već i one koje obuhvaćaju odnose među sugovornicima. Uspostavljeni odnos stvara mogućnost pojavljivanja konflikta. Dobar međuljudski odnos nije onaj koji je pošteđen sukoba, nego onaj koji sukob rješava na pravilan način i tako odgaja djecu za rješavanje konfliktnih situacija u životu. Sukobi pomažu roditeljima i djeci da bolje, objektivnije i brže prepoznaju svoje probleme i pronađu najbolja rješenja. Metoda rješavanja sukoba zasniva se na zajedničkom dogovaranju i međusobnom uvažavanju. Empatičnost je istinsko razumijevanje i prihvaćanje osobnosti, to je otkrivanje onih najdubljih motiva njezina ponašanja, to je sagledavanje ličnosti onakve kakvu ona sama sebe doživljava. Važno da među osobama koje komuniciraju bude uspostavljena klima povjerenja.

Karakteristike uspješne komunikacije kako navodi Bratanić (1993) su: razumijevanje, zadovoljstvo, utjecaj na stavove, oplemenjivanje odnosa, izazivanje reakcije. Za uspješnu komunikaciju Brajša (2003) navodi: dijete treba gledati u oči, izbjegavati prijeteći ton i vikanje, izabrati prikladno vrijeme i mjesto za razgovor, poštivati djetetovu potrebu i želju za određenom blizinom ili razmakom u razgovoru. Treba imati pozitivan stav prema onomu što govorimo i djetetu s kojim razgovaramo. Uspjeh razgovora ovisi o tome što je dijete čulo i kako je razumjelo. Iskren razgovor s djecom je uspješan razgovor, ako iskreno govorimo slaže se s onim što mislimo i osjećamo i kako se ponašamo.

Brajša (2003) navodi da očekivanja i želje djetetu treba reći otvoreno, iskreno i jednostavnim rječnikom. Dopustiti djetetu da iznesu svoje viđenje nekog problema, saslušati i njegova objašnjenja, slušati o onome što govori, razmišljati i nadovezivati sljedeće govorenje. Nadodaje Brajša (2003) da treba izbjegavati ironiziranje, optuživanje, zastrašivanje, izrugivanje i omalovažavanje. Roditelji moraju pomagati djetetu da ostvari svoje vrijednosti, ciljeve i ideale, prihvatiti dijete kao jedinstvenog i neponovljivog. Nije bitno koliko kontaktiramo s djetetom, nego koliko je roditelj u stvarnom kontaktu s njim. Roditeljska ljubav ostvaruje se u razgovoru između roditelja i djeteta i njihovog međusobnog odnosa.

5. Interakcija i komunikacija u odgojnoj ustanovi

„Svaka socijalna interakcija uključuje neponovljive pojedince – i djecu i odrasle – s vlastitom osobnom i kulturnom poviješću, emocijama i dispozicijama. Socijalne interakcije uvijek se događaju u specifičnim situacijama i okružjima i kulturalnim kontekstima“ (Katz i McClellan, 1997., 12, prema Vivodinac, 2008).

Prema Korovljević i Sablić (1994) dijete se rađa, raste, uči i razvija u obitelji koja mu je primarno i prirodno okruženje. Obitelj je djetetu odgojni model i daje mu sociokulturni kontekst, međutim roditelji danas imaju male mogućnosti za ostvariti roditeljsku ulogu, stoga kao dopunu u odgoju vide u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Nadodaju Korovljević i Sablić (1994) da za postizanje tijeka u djetetovom razvoju jednaku ulogu i odgovornost imaju roditelji i odgojitelji. Za uspješan odgoj djeteta potrebno je uskladiti i izgraditi partnerske odnose, a za stvoriti kvalitetnu suradnju s roditeljima potrebno je prihvatiti obitelj kao partnera i upoznati ih s ciljevima i načinom rada s djecom. Rijavec i Miljković (2010, prema Tatković i sur. 2016) kažu da za ostvarivanje dobre komunikacije navode sljedeće primjere: razviti komunikaciju s roditeljima na početku, održavati komunikaciju tijekom godine, pismeno komunicirati, iznijeti roditeljima dobre i afirmativne informacije, ne samo negativne, poticati razvoj suradnje, pokrenuti roditelje za rad u vrtiću.

Pedagoška komunikacijakako navode Tatković i sur (2016) postupak jemeđusobnog dijeljenja informacija između odgajatelja i djeteta s intencijom razvoja djeteta. Komunikacija treba omogućiti neometano izražavanje djeteta, podupirati samostalnost, ali stjecanje odgovornosti za svoje postupke. Prema Borovac (2014) kvalitetne interakcije u institucijskom kontekstu počinju od odgajatelja te naglašava važnost promatranja interakcije odraslih i djece. Odgajatelj vodi odgojnu skupinu i te mu je uloga kreirati fleksibilne odgojne situacije koje će odgovarati djeci različite dobi.

Borovac (2014) tvrdi da za istraživanje dječje interakcije potkontekst ima veliku važnost koji omogućuje odgajateljima mogućnosti: razumijevanje dječje kulture i specifičnih djetetovih akcija, procjene kvalitete odgojnih postupaka, olakšava izradu kurikulumu, uključujući organizaciju prostora i aktivnosti.

5.1. Uloga odgajatelja u komunikaciji s djecom

Izraz komunikacijska kompetencija Sindik (2008) objašnjava kaospodobnost ispunjenja osobnih, ali i ciljeva koji se postižu zasebno ili u interakciji s drugima. Razgovori s djecom, roditeljima i stručnom službom, prema Previšić (1999, prema Zrilić, 2010) iziskuju razvijene komunikacijske i socijalne vještine. Nadodaje Zrilić (2010) da komunikacijske kompetencije odgajatelja trebaju biti putokaz za razvoj djetetovih kompetencija. Odgajatelj bi trebao posjedovati socijalnu kompetenciju kako bi mogao razumjeti dijete, uvažiti razlike, odgovoriti na njegove potrebe te posjedovati vještine kvalitetne komunikacije. Šagud (2015) navodi tradicionalni pristup komunikaciji koji se zasniva na pristranosti odgajatelja koji odgovara na pitanja bez mogućnosti za odgovor, raspravu i dijalog. S druge strane, otvorena komunikacija odgajatelja i djece će dati poticaj djetetovu učenju i razvoju i putem uspješne komunikacije i aktivnog slušanja dovodi do razvijanja samostalnosti i donošenja odluka. Vivodinac (2008) kaže da komunikacijske kompetencije djeci daju poticaj za slobodno komuniciranje i izražavanje. Odgajatelj pomaže djeci da razviju komunikacijske kompetencije, ali potrebno je prihvaćati pojedinačne osobine djeteta i na taj način prilagoditi aktivnosti, materijale i poticaje. Nastavlja Vivodinac (2008) da djeca u zajedničkim aktivnostima i igri uče se uvažavanju i pažljivom slušanju, služe se vještinama kako bi mogla komunicirati s ostalom djecom. Odgajatelj, prema Zrilić (2010) je model učenja ponašanja djeteta te na način koji komunicira, iznosi emocije, prihvaća druge i surađuje dijete će primijeniti na svoje ponašanje. Nadodaje Zrilić (2010) da formiranjem motivirajućeg i prihvatljivog okruženja, odgajatelj kreira ozračje koji djetetu daje mogućnost za razvoj komunikacijskih i socijalnih odnosa.

5.2. Odnos odgajatelj-roditelj

Miljak (1995) kaže da su roditelji prve karike u odgoju djece, a odgajatelj je stručnjak koji im pomaže u tome, ali se ne miješa u način odgoja njihove djece. Odnos odgajatelja i roditelja zavisi o razvijenosti komunikacije, suradnje, a uvelike ovisi o osobnosti odgajatelja, educiranosti i rada odgajatelja, umijeća komuniciranja i pristupu prema roditeljima. Prema Miljak(1995) partnerstvo roditelja i odgajatelja nije samo produktivna međusobna komunikacija koja daje informacije o djetetu i načinu rada, nego i uključivanje roditelja u donošenje odluka u odgojnom programu.

Nadodaje Miljak (1995) da partnerski odnos roditelja i odgajatelja podrazumijeva međuovisnost uloga u svom području, roditelj u poznavanju djeteta sa svim sociokulturnim obilježjima, a odgajatelj u poznavanju pedagoško-metodičkih postupaka. Autorice Korovljević i Sablić(1994) navode roditelje kao ravnopravne partnere i sudionike u odgoju djeteta zajedno s odgajateljem, a taj odnos razvija kvalitetnom dvosmjernom komunikacijom, aktivnim slušanjem, zauzimanje stava, definiranim ciljevima, te poštivanjem i samopoštivanjem. S druge strane, Korovljević i Sablić(1994) navode da nepoštivanje zajedničkih ciljeva i stavova dovodi do nerazumijevanja, konflikata i drugih smetnji. Najčešći uzrok komunikacijskog neslaganja je nedostatak povjerenja, stoga kažu da će educiranje odgajatelja i roditelja dovesti do bolje međusobne komunikacije. Nadalje, ističu Korovljević i Sablić(1994) da je bitna stavka za razvijanje partnerskog odnosa vrednovanje odgojne ustanove kao bitnog utjecaja za razvoj i odgoj djece. Pristup odgajatelja ima važnu ulogu, zato je važno obraćati se s razumijevanjem i uvažavanjem mišljenja te dogovaranja u vezi rješavanja problema. Nastavljaju, da prema istraživanjima većina odgajatelja kaže da se osjeća sigurno i ugodno u komunikaciji s roditeljima, a za sadržaj komunikacije navode da ne bi trebala obuhvaćati samo pitanja u vezi jela i spavanja, već i informacije o odgojnim postupcima i zadovoljavanje drugih potreba djeteta. Najčešći problemi u komunikaciji su: nezainteresiranost roditelja za dijete, žurba, nedostatak vremena za razgovor, nekritični su i neiskreni, smatraju dijete idealnim, zainteresirani su za događanja u vrtiću samo kada je dijete u lošoj situaciji.

Zaključuju Korovljević i Sablić(1994) da interakcija među njima može pružiti i omogućiti djeci kvalitetniju i raznovrsniju komunikaciju i interakciju. Odgojitelji i roditelji mogu pomoći u boljem razumijevanju djece i razumijevanju i zadovoljavanju njihovih potreba, interesa i osjećaja.

5.3. Vršnjačka interakcija

Prema Borovac (2014) djeca rane i predškolske dobi uključivanjem u odgojne ustanove započinju vršnjačko iskustvo koje ima veliku važnost tijekom raznih socijalnih situacija i s različitim sudionicima. Babić (1989, prema Borovac, 2014) smatra vršnjačku interakciju kao mogućnost za pokazivanje vlastitih sposobnosti i razvijanja vlastitih aktivnosti te promatranje aktivnosti vršnjaka i uspoređivanje s njima. Fabes, Martin i Hanish (2009, prema Borovac, 2014) navode da postoje razlike u prirodi i tipu vršnjačkih interakcija pa tako interakcija: može trajati dugo ili kratko, imati pozitivan efekt (privrženost, prosocijalno ponašanje) ili negativan ton (konflikt, agresivno ponašanje) ili mogu biti neutralne. Dalje, napominju da postoje promjene u prirodi dječjih interakcija koje mogu ovisiti: o okruženju (drugačije ponašanje djece u vrtiću, nego kod kuće), identitetu i osobinama vršnjaka (drugačija interakcija dječaka, nego djevojčica), intenzitetu, emocionalnom stanju (trenutno stanje djeteta može utjecati na vršnjačke interakcije).

Borovac (2014) ističe da se socijalna interakcija djece najčešće prati kroz igru, pokušaje djece da pristupe grupi djece koja se igraju, održavanje igre. Kao dobrobit dobno mješovitih skupina ističe se dječja kompetencija, gdje mlađe dijete stječe nova znanja, vještine i sposobnosti u interakciji sa starijim. Eisenberg i Mussen (1989, prema Borovac, 2014) govore o pozitivnim učincima interakcije s djece u dobno mješovitim odgojnim skupinama u smislu razvoja autonomije, emocionalnu zrelost (primjereni odgovori), usklađivanje osobnih očekivanja i akcija s drugom djecom. Za mlađu djecu, pozitivna interakcija s vršnjacima omogućava podršku i prihvaćanje. Uključivanje u socijalno kompetentne interakcije uči djecu važne vještine kao što su pomaganje i dijeljenje što omogućuje kasniji uspjeh u školi. Istraživanja su pokazala (Fantuzzo i McWayne, 2000; Hartup i Moore, 1990, prema Borovac, 2014) da postoji povezanost između slabo razvijenih socijalnih vještina djeteta koji uključuju brojne probleme koji se očituju u teškoćama u učenju, akademskom neuspjehu, problemima prilagodbe i rizičnom ponašanju te može doći do agresivnosti i sukoba. Nadodaje Borovac (2014) da konflikt može donijeti pozitivne učinke: učenje različitih oblika ponašanja, vježbanje ponašanja, podnošenje neuspjeha, doživljavanje odobravanja.. Promatranje, oponašanje, uspoređivanje s drugima je preduvjet za uspostavljanje vlastite kompetencije. (Sheridan i Williams, 2006, prema Borovac, 2014).

5.4. Igra kao interakcija

Borozan(1994) igru definira kao prevladavajuću djetetovu aktivnost koju prakticira svakodnevno u interakciji s drugima ili samostalno. Nadodaje, da je igra slobodna aktivnost koja je povezana s kognitivnim, socijalnim i emocionalnim razvojem. Igra kao aktivnost gleda se kao interakcijski kontekst gdje djeca različite dobi mogu vršiti stečene vještine i znanja. Odgajatelj pod pedagoškim i razvojnim potencijalima igru primjenjuje u učenju i poučavanju, a igra u svom punom smislu pretpostavlja postojanje dječje autonomije i samoregulacije. Prema Duran (1995, prema Borovac, 2014) igra je interakcijska aktivnost čak i onda kad se odvija samostalno te tako postaje produžena komunikacija. Borovac (2014) kaže da je igra sveprisutna dječja aktivnost i da je prikladna za istraživanje dječje interakcije među vršnjacima i elementima njihove igre.

Roopnarine i sur. (1992, prema Borovac, 2014) napominju kako je uloga odgajatelja unutar mješovitih skupina poticati djecu na socio-dramske igre zbog vrijednosti ovakve igre na kognitivni razvoj. Odgojitelji trebaju biti svjesni postojanja različitih vrsta igre kako bi svakom djetetu omogućili daljnji razvoj koji će razvijati samostalnost u igri, slobodu kretanja i odabira materijala i veću socijalnu interakciju. Borovac (2014) vidi i ulogu odgajatelja u igri koji organizira okruženje, posreduje u situacijama sukoba ili započinjanja igre.

Salovy i Sluyter (1999, prema Borovac, 2014) igru smatraju bogatim kontekstom ispunjenu raznovrsnim važnim društvenim zadaća s kojima će se djeca vjerojatno suočiti kao što su interakcija, upravljanje nesuglasticama, traženje pomoći, suradnja, podnošenje neuspjeha, nošenje s uspjehom. Druga strana igre je da omogućuje djeci prakticiranje samoregulacijskih vještina koje su preduvjet za učinkovitu suradnju s drugima i nošenje s različitim zahtjevima okruženja. Ako se dječja interakcija prati tijekom igre, pretpostavka je da je moguće dobivanje detaljnijeg uvida u vršnjačke odnose.

6. Zaključak

Za uspješan odgoj potrebna je kvalitetna komunikacija i visoka razina interakcijske povezanosti. Najvažniji utjecaj na djetetov razvoj imaju roditelji koji mu daju bliskost, ljubav i podršku. Komunikacija i interakcija roditelja i djeteta trebale bi služiti boljem upoznavanju i djelovanju. Roditelji trebaju djeci govoriti, ali ih i slušati i uvažavati njihova mišljenja. Važan utjecaj na dijete imaju odgajatelji koji potiču dječje učenje i razvoj. Odnos roditelja i odgajatelja omogućuje djeci kvalitetniju i raznovrsniju interakciju i pomažu boljem razumijevanju i zadovoljavanju njihovih potreba, interesa i osjećaja. S djetetom treba iskreno i jednostavno razgovarati, dopustiti mu da iskaže svoje mišljenje, želje, viđenje nekog problema. Uspješan razgovor temelji se na razumijevanju jer o tome ovisi kako je dijete čulo i razumjelo. Roditelji trebaju pomagati svom djetetu da ispuni svoje ciljeve i vrijednosti i da ostvari svoj potencijal.

Igra je dječja aktivnost koja je najprikladnija za istraživanje interakcije između djece (traženje pomoći, zajedničko učenje, rješavanje sukoba..). Metoda rješavanja sukoba zasniva se na zajedničkom dogovaranju i međusobnom uvažavanju. Odgajatelj treba posjedovati komunikacijske i socijalne vještine kako bi mogao odgovoriti na individualne potrebe svakog djeteta.

Trijada dijete-roditelj-odgajatelj pokazuje povezanost ovih aktera koji međusobno utječu jedni na druge. Interakcijom i dvosmjernom komunikacijom između odgojitelja i roditelja gradi se partnerstvo uz uključivanje roditelja u rad ustanove. U ovoj trijadi najbitniji član je dijete koji je aktivni sudionik odgoja, a komunikacijom i izgradnjom odnosapostiče secjelovit razvoj djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi.

7. Literatura

- 1) Anić, V. (1991). *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi Liber
- 2) Bratanić, M. (1993). *Mikropedagogija*. Zagreb: Školska knjiga
- 3) Brajša, P. (2003). *Roditelji i djeca*. Zagreb: Glas koncila
- 4) Borovac, T. (2014). *Socijalna interakcija djece u dobno mješovitim skupinama ustanova ranog i predškolskog odgoja*. Doktorska disertacija. Sveučilište u Zagrebu: Filozofski fakultet.
- 5) Jinnah, H. A. & Walters, L. H. (2008). Including Parents in Evaluation of a Child Development Program: Relevance of Parental Involvement. *Early Childhood Research & Practice*, 10 (1), 1-7.
- 6) Ljubešić, M., Cepanec, M. (2012). Rana komunikacija: u čemu je tajna?. *Logopedija*. 3 (2012), 1; str. 35-45
- 7) Korovljević, J., Sablić, Lj. (1994). Komunikacija dječjeg vrtića i obitelji. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*. 43 (1994), 3; str 207-213
- 8) Miljak, A. (1995). Mjesto i uloga roditelja u suvremenoj humanističkoj koncepciji predškolskog odgoja. *Društveno istraživanje Zagreb*, 4(4-5 (18-19)), 601-612.
- 9) Sindik, J. (2008). Jesu li profesionalci u vrtiću socijalno kompetentni. *Dijete, vrtić, obitelj*, 14(54), 6-11.
- 10) Šagud, M. (2015). Komunikacija odgajatelja i djece u igri i strukturiranim aktivnostima. *Školski vjesnik*. 64(1), 91-111.
- 11) Tatković, N., Diković, M., Tatković, S. (2016). *Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- 12) Vivodinac, Ž. (2008). Djeca suradnici. *Školski vjesnik*. 57, 153-163.
- 13) Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagogijska istraživanja*. 7 (2), 231-242
- 14) Žižak, A., Vizek Vidović, V., Ajduković, M. (2012). *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

Sažetak

Komunikacija je složen fenomen koji uključuje povratnu informaciju i interakciju. Komunikacija između dvije osobe karakterizira međusobni prijenos poruka i reakcija na verbalne i neverbalne znakove. Odgojne aktivnosti u vrtiću temelje se na verbalnoj komunikaciji, a neverbalna služi kao dopuna (geste, mimika, tikovi). U odgojnoj skupini odgajatelji definiraju okruženje u kojem djeca mogu usvajati znanja i razvijati sposobnosti. Odgajatelj prilagođava aktivnosti, materijale i poticaje individualnim potrebama djece kako bi razvili komunikacijske kompetencije i sudjelovali u vršnjačkim interakcijama. Učinkovitost odgojnog djelovanja uvelike zavisi o kvaliteti interakcije i o jačini povezanosti u komunikaciji. Odgajatelji trebaju imati razvijene komunikacijske i socijalne vještine kako bi uspostavljali kvalitetan odnos s roditeljima i tako ostvarivali zajednički cilj, a to je dobrobit i cjeloviti razvoj djeteta. Roditelji u razgovoru s djecom trebaju iznositi mišljenja, emocije i stavove te govoriti jednostavno i iskreno kako bi djeca to mogla razumjeti. Roditelji utječu na razne načine kakve će odnose dijete imati sa vršnjacima. U dobno-mješovitoj skupini djeca različite dobi uče se pomaganju, dijeljenju, poštivanju, rješavanju sukoba. Igra kao interakcijska aktivnost pruža stjecanje različitih vještina i stavova. Igra je prikladna aktivnost za istraživanje dječje interakcije i elementima njihove igre.

Ključne riječi: interakcija, komunikacija, odgoj, dijete.

Summary

Communication is a complex phenomenon that includes feedback and interaction. Communication between two people is characterized with mutual transmission of messages and reactions on verbal and nonverbal cues. Educational activities in kindergarden are based on verbal communication and non-verbal communication serves as a supplement (gestures, facial expressions, tics). In the group, educators define an environment where children can acquire knowledge and develop abilities. The educator adjusts activities, materials and incentives in interactions. The effectiveness of educational activities depends on the quality of interaction and the strength of connection in communication. Educators need to have developed communication and social skills to establish quality relationships with parents and achieve a common goal, which is the welfare and holistic development of the child. In talk with children parents should express their opinion, emotions and attitudes and speak simply and honestly so that the children can understand it. Parents influence in various ways what kind of relationships will have their children. In the age-mixed group, children of different ages learn to help, share, respect and resolve conflicts. Play as an interactive activity provides the acquisition of different skills and attitudes. Play is a suitable activity to explore children's interaction and elements their play.

Keywords: interaction, communication, education, child.

Prilozi

Slika 1. Bronfenbrennerova ekološka teorija (Preuzeto 12.7.2021.)

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Ivana Puljić , kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnogle pristupnika ke raznog i predškolskog odgoja i obrazovanja izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 14.7.2021.

Potpis

Ivana Puljić

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU

Student/Studentica: Ivana Puljiz

Naslov rada: Interakcija i komunikacija u odgoju

Znanstveno područje: društvene znanosti

Znanstveno polje: pedagogija

Vrsta rada: Završni rad

Mentor/Mentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): doc. dr. sc. Branimir Mendeš

Sumentor/Sumentorica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): Ante Grčić, prof.

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime):

doc. dr. sc. Branimir Mendeš

doc. dr. sc. Ivana Visković

Ante Grčić, prof.

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uredenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) u otvorenom pristupu
- b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a
- c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 14.7.2021.

Potpis studenta/studentice: